

AMRA BJELINČEVIĆ*

Pristup poligrafu s aspekta krivičnoprocesnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske

Sažetak

Rezultat poligrafskog ispitivanja pored eliminacije nevinih iz kruga sumnjivih osoba, doprinosi i potkrepljivanju sumnje protiv određene osobe, otkrivanju tragova i prikupljanju materijalnih dokaza. Sve navedeno nedvojbeno upućuje na važnost poligrafa. Poligraf se shvaća kao nezaobilazno sredstvo kriminalističke taktike, odnosno pomoćno istražno sredstvo za utvrđivanje činjeničnog stanja.

Autorica se u radu kratko i općenito osvrće na poziciju poligrafa u sustavu krivičnoprocesnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, ističući da se poligrafu u navedenim zakonodavstvima, bez obzira na važnost podataka do kojih se pomoću njega može doći, nije priznalo dokazno značenje.

Cljučne riječi: poligraf, poligrafsko ispitivanje, laž, istražno sredstvo, dokaz.

U **Bosni i Hercegovini** domena poligrafije značajno je zapostavljena. U prilog ovoj konstataciji jest i činjenica da se poligrafska ispitivanja provode samo u tri aktivna *poligrafska centra* u Tuzli, Sarajevu i Banjoj Luci. Između njih nema uspostavljene jedinstvene baze podataka u koju bi bila uvrštena dokumentacija o svim provedenim poligrafskim ispitivanjima, a služila bi kao značajan vid pomoći trenutačnim i budućim poligrafskim ispitivačima. U praktičnoj primjeni nije zastupljen univerzalni pravilnik o ispitivanju i ispitivačima na poligrafu, ni kodeks časti poligrafskih ispitivača. Edukacije za poligrafske ispitivače zasada se uopće ne provode, a one koje su ranije bile provedene, zbog visokih su cijena bile nepristupačne svim zainteresiranim osobama koje ove poslove redovno obavljaju i koje takve edukacije same financiraju.

* mr. Amra Bjelinčević, usmjerenje: Krivično pravo na Pravnom fakultetu Univerziteta u Tuzli.

Iz podataka dobivenih od Odjeljenja kriminalističke tehnike – Sektora Kriminalističke policije u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, u čijem pribavljanju i obradi je poseban doprinos dao Hidajet Hasanbašić, viši inspektor za grafološko-grafoskopsko vještačenje i poligrafsko ispitivanje, evidentno je kako je riječ o zapostavljenoj domeni, jer je u relativno dugom vremenskom periodu (od 1. 3. 2009. do 31. 12. 2013. godine) poligrafskom ispitivanju pristupilo ukupno 511 osoba. U okviru starosne strukture navedenih ispitanika, u kategoriji do 18 godina života ispitano je ukupno 9 ispitanika, u kategoriji od 18 do 30 godina života ispitano je 235 ispitanika, u kategoriji od 30 do 50 godina života ispitano je 196 ispitanika, dok je u kategoriji od 50 do 65 godina života ispitana ukupno 71 osoba. Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona u praksi ne provodi poligrafsko ispitivanje nad osobama čija dobna granica prelazi 65 godina života. Što se tiče spolne strukture 511 ispitanika, poligrafsko ispitivanje je obuhvatilo ukupno 449 muškaraca i 62 žene. U navedenom vremenskom periodu traženom poligrafskom ispitivanju nije mogla pristupiti 21 osoba, jer je kod njih, zbog različitih faktora koji otežavaju detekciju laži, utvrđena nepodobnost za podvrgavanje testiranju. Najčešće se poligrafsko ispitivanje koristilo za razjašnjavanje imovinskih delikata – 78%, potom za krvne i seksualne delikte – 14%, te u omjeru 8% za razjašnjavanje spornih situacija izazivanja požara, odnosno izazivanja opće opasnosti, ali i zbog potrebnih otkrića vezano za upotrebu narkotičkih sredstava. Od ukupno 511 provedenih poligrafskih ispitivanja, u 72 slučaja je postignuto priznanje. Veći doprinos je postignut u eliminiranju nevinih iz kruga osumnjičenih osoba, čak u 72,6% slučajeva, što je značajno doprinijelo efikasnosti provođenja istražnog postupka. U 13,3% situacija, poligrafski ispitivač nije mogao ishoditi svoje mišljenje na osnovu dobivenih poligrafskih reakcija ispitanika.

Zakonska regulativa krivičnoprocesnog prava u Bosni i Hercegovini pitanje poligrafa i poligrafskog testiranja osoba ne obuhvaća direktno, već ga veže za primjenu procesnih normi koje se odnose na aktivnosti ovlaštenih službenih osoba za slučaj postojanja osnova sumnje da je krivično djelo izvršeno. Sve mjere i radnje za koje su službene osobe ovlaštene, po svojoj prirodi su istražnog ili operativno-taktičkog karaktera, te se i na provođenje poligrafskog testiranja gleda kao na radnju operativno-taktičkog karaktera o čemu se sastavlja službena zabilješka, te se ona, uz izvještaj o izvršenom krivičnom djelu, dostavlja tužiocu.¹

O poligrafiji u Bosni i Hercegovini nema opsežne literature. Kroz svoje radove značajan doprinos predmetnoj tematici daje profesorica dr. Hajrija Sijerčić-Čolić. U svom radu *Poligraf i krivičnoprocesno pravo u Bosni i Hercegovini* detaljno objašnjava da su uvjeti upotrebe poligrafa u postupku otkrivanja krivičnog djela i njegovog izvršioca osigurani propisima o policijskoj djelatnosti, točnije priručnicima o načelima i procedurama demokratskog rada policije u Bosni i Hercegovini koji su u suradnji s Ministarstvom pravde Sjedinjenih Američkih Država – ICITAP pripremljeni 2000. godine. Oni obuhvaćaju opće upute koje se odnose na profesionalan, zakonit, etički i korektan rad organa unutrašnjih poslova. U priručnicima se eksplicitno naglašava da je poligrafski test dodatak, a ne zamjena za aktivnosti vezane za otkrivanje krivičnog djela i njegovog izvršioca, te da je njegovo provođenje moguće po odobrenju načelnika sektora kriminalističke policije. Poligrafsko ispitivanje se obavlja samo prema dobrovoljno pribavljenoj pismenoj suglasnosti osobe koja bi se našla u ulozi ispitanika, a provodi ga dobro izvježbani poligrafski ispitivač. Ako se dogodi da je osoba već ranije

¹ Sijerčić-Čolić, H. *Poligraf in kazensko procesno pravo Bosne in Hercegovine*. U: Poligraf v kazenskem postopku. Ur. Katja Šugman, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti u Ljubljani, Ljubljana, 2005., str. 115.-116.

bila podvrgnuta poligrafskom ispitivanju koje je provelo određeno ministarstvo unutrašnjih poslova, o istom predmetu se neće ponovo ispitati, osim u slučaju kada su rezultati ranije provedenog testa proglašeni neodlučnim, a ako bi se poligrafskom testiranju trebao podvrgnuti policijski službenik, onda je istragu potrebno proglasiti unutrašnjom, odnosno administrativnom ili kadrovskom i nju mora prethodno odobriti ministar unutrašnjih poslova ili druga osoba koju ministar odredi.²

Rezultat poligrafskog ispitivanja u sustavu krivičnog procesnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine još uvijek se ne prezentira na sudu tijekom krivičnog postupka, već je njegova upotreba zadržana na razini istrage.

Zauzeti stav o poligrafu može se adekvatno obrazložiti kroz primjer sudske presude. Uzmimo za primjer presudu vijeća Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine, Odjela I. za ratne zločine u krivičnom predmetu (zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka e) Krivičnog zakona BiH, u vezi s članom 180. stav 1. KZ-a BiH, broj X-KRŽ-08/502 (Sarajevo, 2. 12. 2009. godine), koja je donesena zbog odlučivanja o žalbama Tužilaštva BiH broj KT-RZ-19/06 od 6. 1. 2009. godine i branioca optuženog Z. P. od 6. 1. 2009. godine, izjavljenim protiv presude Suda BiH broj X-KR-08/502 od 28. 11. 2008. godine, nakon održane javne sjednice u prisutnosti tužiteljice Tužilaštva BiH, optuženog i njegovog branioca, dana 2. 12. 2009. godine. Vijeće Apelacionog odjeljenja svojom je presudom u cijelosti potvrdilo prvostepenu presudu Suda BiH broj X-KR-08/502 od 28. 11. 2008. godine te u obrazloženju navelo kako je optuženi oglašen krivim da je radnjama koje su opisane u izreci prvostepene presude počinio krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka e KZ-a BiH u vezi s članom 180. stav 1. KZ-a BiH. Za navedeno krivično djelo, prvostupanjsko vijeće mu je izreklo kaznu zatvora u trajanju od 9 (devet) godina.³

Tužilaštvo je žalbu na prvostepenu presudu uložilo zbog odluke o krivično-pravnoj sankciji. U žalbi se istaklo da je prvostepeni Sud pogriješio prilikom odmjerenja kazne optuženom jer mu je izrekao preblagu kaznu za krivično djelo za koje ga je oglasio krivim, te je predloženo preinačenje prvostepene presude i izricanje kazne zatvora u trajanju dužem od 9 godina. S druge strane, optuženi je žalbu na prvostepenu presudu uložio iz više razloga, i to: postojanje bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede Krivičnog zakona, pogrešnog i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o troškovima krivičnog postupka. Predložio je da Apelaciono vijeće uvaži žalbu, te da rješenjem ukine prvostepenu presudu i odredi održavanje pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja ili da presudu preinači tako da ga oslobodi optužbe.⁴

"Optuženi u žalbi navodi da je prvostepeno vijeće učinilo sljedeće povrede njegovog prava na odbranu: (a) Vijeće je neopravdano ograničilo ispitivanje svjedokinje A u pogledu patnji koje je proživjela prije dolaska u Donje Selo i ispitivanje vještaka radi razjašnjenja uzroka nastanka traume kod oštećene; (b) Pretresno vijeće je pogriješilo kada je odbilo prijedlog Odbrane za provođenje dopunskog neuropsihijatrijskog vještačenja optuženog i svjedokinje A i (c) Pretresno vijeće je pogriješilo kada je odbilo prijedlog da se izvrši

² Ibid, str. 116.-117.

³ Presuda vijeća Apelacionog odjeljenja Suda BiH preuzeta sa: http://www.sudbih.gov.ba/files/docs/presude/2009/X08502_1K_PZ_drugostupanjska_02_12_2009.pdf, (pristup 11. 3. 2016.).

⁴ Ibid.

suočavanje optuženog i svjedokinje A, kao i saslušanje optuženog uz primjenu detektora laži. Član 297. stav 1. ZKP BiH⁵ propisuje da "Bitna povreda određaba krivičnog postupka postoji:.....d) ako je povrijeđeno pravo na odbranu.....i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda.....". Stav 2. istog člana ZKP BiH glasi: "Bitna povreda određaba krivičnog postupka postoji i ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude."⁶

Dana 2. 12. 2009. godine održana je sjednica Apelacionog vijeća na kojoj su i tužilac i branilac ukratko iznijeli navode iz podnesenih žalbi, te su ostali u cijelosti kod pismeno iznesenih navoda i prijedloga. Tužilac je dao odgovor na žalbu odbrane, a branilac je izložio navode prethodno, u pismenoj formi, dostavljenog odgovora na žalbu Tužilaštva. Optuženi je bio usuglašen s navodima svog branioca.

Apelaciono vijeće je u obrazloženju presude na svaki žalbeni navod dalo odgovor, ali bitno bi bilo istaknuti **stav po pitanju odbijenog zahtjeva za poligrafom**: "Optuženi smatra da je pretresno vijeće pogriješilo kada je odbilo njegov zahtjev za saslušanje uz primjenu poligrafa. Međutim, žalbeno vijeće nalazi da je odluka Pretresnog vijeća bila ispravna. Žalbeno vijeće ističe da "u naučnoj zajednici postoji konsenzus....da ispitivanja uz primjenu poligrafa predstavljaju nepouzdan pokazatelj vjerodostojnosti". Štoviše, određene studije su pokazale da nivo točnosti poligrafskog testiranja iznosi svega pedeset posto (50%). **Kao rezultat toga, određeni broj sudova odbija da poligrafsko testiranje prihvati kao dokaz.**

Žalbeno vijeće također ističe da je ocjena dokaza i utvrđivanje vjerodostojnosti isključivo u nadležnosti suda, kao nezavisnog i nepristranog organa. Član 281. stav 2. ZKP-a BiH propisuje: Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

Prema tome, **imajući u vidu upitan nivo točnosti ovog testa, žalbeno vijeće zaključuje da je pretresno vijeće ispravno postupilo odbivši zahtjev optuženog za poligrafsko testiranje, s obzirom na to da bi to pružilo zanemarivu pomoć u utvrđivanju vjerodostojnosti. Zapravo bi poligrafsko testiranje predstavljalo uplitanje u odgovornost vijeća da utvrdi vjerodostojnost i težinu dokaza. Nadalje shodno odredbi člana 15. ZKP-a BiH koja afirmira načelo slobodne ocjene dokaza, u ocjeni dokaznog postupka sud nije vezan ni ograničen posebnim formalnim dokaznim pravilima. Budući da je optuženi svjedočio na glavnom pretresu, kojom prilikom je direktno i unakrsno ispitan, a koji iskaz je kako pretresno, tako i ovo vijeće cijenilo samostalno i u vezi sa drugim dokazima prilikom donošenja odluke, to proizlazi da iskaz koji bi optuženi dao eventualno uz primjenu poligrafa, ne bi dodao ili oduzeo na snazi vrijednosti iskaza koji je optuženi na glavnom pretresu već dao.** Žalbeno vijeće stoga zaključuje da pretresno vijeće nije pogriješilo kada je odbilo zahtjev optuženog za poligrafsko testiranje."⁷

Uza sve prije navedeno, adekvatno bi bilo istaknuti da se u Bosni i Hercegovini pri izboru osoba u status poligrafskog ispitivača za kumulativne uvjete postavljaju visoka stručna sprema, odnosno VII. stupanj obrazovanja iz područja društvenih znanosti i tri godine radnog

⁵ Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

⁶ Presuda vijeća Apelacionog odjeljenja Suda BiH (bilj. 20).

⁷ Presuda vijeća Apelacionog odjeljenja Suda BiH.

iskustva stečenog na poslovima kriminaliteta. Također je potrebno upozoriti na izuzetno mali broj certificiranih poligrafskih ispitivača.

Stručna kvalifikacija poligrafskih ispitivača ne bi smjela ostati zanemarena, te je nužno utvrditi detaljan i jedinstven sustav obuke i s dužnom pažnjom regulirati uvjete odabira budućih kadrova. Obuka poligrafskih ispitivača trebala bi obuhvaćati programe koji uključuju operativno-taktički i krivičnoprocesni aspekt te bi bilo dobro preuzeti znanje iz psihologije o relevantnim psihološkim stanjima, odnosno o intelektualnim i emocionalnim procesima i fiziološkim reakcijama osumnjičenog i nevine osobe. Potrebno je redovno održavati i znanstvene skupove na kojima bi bila razmijenjena znanja i iskustva poligrafskih ispitivača.

Pažnju je potrebno posvetiti i normativnom uređenju u smislu izrade spomenutoga univerzalnog pravilnika kojim bi predmetna tematika bila regulirana i kodeksa časti poligrafskih ispitivača. Odlično bi rješenje bila i jedinstvena baza podataka o provedenim poligrafskim ispitivanjima jer bi olakšala rad, a povećala komunikaciju i suradnju između poligrafskih centara i poligrafskih ispitivača u Bosni i Hercegovini.

U **Republici Hrvatskoj** Zakon o policijskim poslovima i ovlastima poligrafsko ispitivanje tretira kao jednu od taksativno nabrojanih policijskih ovlasti. Člankom 69. navedenoga Zakona je regulirano da je policijski službenik ovlašten provesti poligrafsko ispitivanje nakon što osobu upozna s radom poligrafa, pravom da se ne podvrgne ispitivanju, **te činjenicom da rezultat poligrafskog ispitivanja ne može biti upotrijebljen kao dokaz u postupku.** Poligrafsko ispitivanje je moguće provesti samo nakon što osoba da suglasnost u pisanoj formi. Policijski službenik je dužan prekinuti poligrafsko ispitivanje, ako osoba – poligrafski ispitanik daje izjavu da povlači pismenu suglasnost kojom je pristao na testiranje. S obzirom na to da se poligrafskom ispitivanju mogu podvrgnuti i maloljetnici, pisanu suglasnost za poligrafsko ispitivanje maloljetnika daje njegov roditelj ili staratelj, a ako se dogodi da su roditelj ili staratelj mogući počinitelji kaznenog djela na štetu maloljetnika, suglasnost za poligrafsko ispitivanje maloljetnika daje nadležni centar za socijalnu skrb.⁸

U članku 70. navedenoga Zakona je regulirano da se poligrafskom ispitivanju ne smije podvrgnuti osoba pod utjecajem alkohola, opojnih droga ili drugih psihoaktivnih tvari, zatim osoba koja ima srčane bolesti, osoba u stresnom stanju, osoba koja uzima lijekove za smirenje, osoba koja pokazuje vidljive znakove duševne bolesti ili poremećenosti, osoba koja osjeća intenzivnu fizičku bol, trudnica i roditelj te djeteta.

Poligrafsko ispitivanje regulirano je i Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika, koji detaljno razrađuje Zakon o policijskim poslovima i ovlastima. Ovim Pravilnikom je konkretizirano da poligrafsko ispitivanje može obavljati samo policijski službenik koji je za taj posao osposobljen – poligrafski ispitivač, te da će se branitelju uhićenoga ispitanika i roditeljima, odnosno skrbnicima ili zakonskim zastupnicima maloljetnika omogućiti praćenje poligrafskog ispitivanja iz odvojene prostorije, preko transparentnog ogledala ili putem zatvorenog sustava za snimanje i prijenos slike i zvuka, ako za to postoje tehnički uvjeti.⁹

Marijan Šuperina i Stjepan Gluščić u okviru svog rada *Poligrafsko testiranje u hrvatskom kaznenom i policijskom zakonodavstvu: raščlamba sudske prakse* naveli su da hrvatska

⁸ Čl. 69. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima. Urednički pročišćeni tekst (Narodne novine 76/09. i 92/14.).

⁹ Čl. 104. i 105. Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika (Narodne novine. 89/10.).

pravna teorija ima stav da je **poligrafsko testiranje pomoćno istražno sredstvo**, te da **rezultat poligrafskog ispitivanja nije dokaz koji bi se mogao koristiti u okviru kaznenog postupka**¹⁰ te su naveli izuzetno adekvatan praktičan primjer kroz obrazloženje sudske presude, koji je zbog podobnosti naslovu ovoga rada u cijelosti preuzet:

*"Općinski sud u Virovitici 5. siječnja 2001. zaprimio je u predmetu K-3/01-34 optužnicu Općinskog državnog odvjetništva u Virovitici DO-K-241/2000 kojom se tereti optuženi da je 12. listopada 2000., u vremenu od 9.15 do 9.25 sati u Virovitici, u ulici Ivana Mažuranića, u kući oštećenog, u cilju da se okoristi, nakon što je pronašao ključ zaključane kuće na podestu malog prozora uz vrata, otključao ulazna vrata i neovlašteno ušao u kuću, te je u prostoriji dnevnog boravka sa komode uzeo i za sebe zadržao 1.000,00 kn i 330,00 DM, pa je time, provaljivanjem, da dođe do stvari iz zatvorene zgrade, tuđu pokretnu stvar oduzeo s ciljem da je protupravno prisvoji čime je počinjeno kazneno djelo teške krađe opisano po čl. 217. st. 1. t. 1. KZ, a u svezi sa čl. 216. st. 1. KZ-a. Nakon provedene glavne rasprave 25. travnja 2001., na kojoj je između ostalih bio ispitan i poligrafski ispitivač policijske uprave, Općinski sud u Virovitici osudio je optuženog za kazneno djelo teške krađe na kaznu zatvora od 6 (šest) mjeseci, a temeljem čl. 67. KZ-a primijenio je uvjetnu osudu, i to tako da se izvršenje izrečene kazne zatvora odgađa na vrijeme od jedne godine. U **obrazloženju presude** (izdvojeno) pored ostalog nalazi se:*

*"(...) Tijekom dokaznog postupka ispitani su svjedoci, **policijски službenik – poligrafski ispitivač**, vještak za daktiloskopiju, učinjen je uvid u potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta, izvješće o poligrafskom ispitivanju, (...)*

Nesporno je da je kritičnog dana provaljeno u kuću oštećenika i to na način da je s podesta malog prozora uz vrata, uzet ključ kojim su otključana vrata, nakon čega je počinitelj ušao u kuću te iz prostorije dnevnog boravka s komode uzeo i za sebe zadržao 1.000,00 kuma i 330,00 DM. Sporno je da li je optuženik na inkriminirani način ušao u kuću oštećenika i uzeo novac. (...)

***Iz izvješća o poligrafskom testiranju**, na koje je optuženik podvrgnut s njegovim pristankom, proizlazi da je optuženik vjerojatni počinitelj, odnosno sigurni počinitelj, s obzirom na to da je isključeno supočiniteljstvo, što je u svom iscrpnom i vjerodostojnom iskazu objasnio policijski službenik – poligrafski ispitivač, koji je izvršio poligrafsko ispitivanje optuženika. Naime, optuženik bi bio sigurni počinitelj da je priznao kazneno djelo, te kad se ne bi radilo o kaznenom djelu koje pruža mogućnost supočiniteljstva, pa je ostavljena teoretska mogućnost da je optuženik supočinitelj. Nadalje, iz izjave policijskog službenika – optuženik je prilikom poligrafskog testiranja, odgovarajući u vezi s oštećenikom, ulaskom u kuću, uzimanjem novca, kao i na druga pitanja vezana uz kazneno djelo, pozitivno reagirao. (...)*

*Nakon temeljite i savjesne ocjene svakog dokaza pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima, utvrđen je **nepobitan skup indicija** koje bez dvojbe upućuju na okrivljenika kao počinitelja kaznenog djela (poligrafsko ispitivanje uz pristanak okrivljenika te tenisice koje je kupio od novaca pribavljenog na protupravan način. (...)) Sud smatra da će se upozorenjem uz prijetnju kaznom ostvariti svrha kažnjavanja. (...)*

Optuženi se na izrečenu presudu žalio po svim osnovama iz čl. 366. ZKP/98, a iz sadr-

¹⁰ Šuperina, M., Gluščić, S. Poligrafsko testiranje u hrvatskom kaznenom i policijskom zakonodavstvu: raščlamba sudske prakse. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 43, 2/2006., str. 202.

žaja žalbe Županijski sud u Bjelovaru utvrđuje u svom obrazloženju rješenja (Kž–193/01-3) kako proizlazi da se **presuda pobija zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i pogrešnog i nepotpunog utvrđenog činjeničnog stanja**. Županijski sud u Bjelovaru je prihvatio žalbu optuženika i rješenjem ukinuo presudu prvostupanjskog suda i predmet vratio sudu prvog stupnja na ponovno suđenje pred potpuno izmijenjenim vijećem. Ono što je zanimljivo, zamjenik Županijskog državnog odvjetništva u Bjelovaru predložio je na sjednici drugostupanjskog vijeća **da prihvati žalbu optuženika i da ukine pobijanu presudu. Iz obrazloženja rješenja:**

*"(...) U pravu je optuženik kada tvrdi da je činjenično stanje, na kojem se temelji odluka o njegovoj odgovornosti, pogrešno utvrđeno. Pri tome osnovano naglašava da osim rezultata poligrafskog ispitivanja u spisu predmeta **nema niti jednog dokaza** koji bi upućivao na njega kao počinitelja teške krađe na štetu oštećenika.*

*Rezultat poligrafskog ispitivanja **dovoljan je za ocjenu postojanja osnovane sumnje da je testirana osoba počinitelj kaznenog djela, ali nije prikladan da se samo na njemu s potrebnom sigurnošću to i zaključi i samo na rezultatu poligrafskog testiranja temelji odluka o odgovornosti neke osobe.** Prihvatljivost rezultata takvog testiranja je vrlo relevantna. Ona ovisi o tome da li je testirana osoba imala saznanja o okolnostima pod kojima je djelo počinjeno. To proizlazi i iz iskaza poligrafskog ispitivača koji je obavio testiranje optuženika, koji posebno naglašava da ga je pitao da li ima saznanja o djelu. (...)*

Nesporno je da je optuženik bio u kontaktu s djelatnicima policije prije poligrafskog testiranja, ali ga sud nije pitao je li saznao kakve podatke o okolnostima pod kojim je počinjeno djelo. (...)

*U ponovnom postupku sud će otkloniti nedostatke na koje mu je ukazano. Prije svega detaljnije će ispitati optuženika o tome što je sve prethodilo poligrafskom testiranju, a nakon toga će **pazljivom ocjenom svih dokaza**, vodeći računa o nalazu i mišljenju Centra za kriminalistička vještačenja, donijeti novu odluku. (...)"*

*Nakon održane nove glavne rasprave 11. prosinca 2001. Općinski sud u Virovitici (K-167/01-4) presudio je da se optuženik oslobađa optužbe (DO-K-241/2000 od 5. siječnja 2001.) temeljem čl. 354. t. 3. ZKP/89 (nije dokazano da je optuženik počinio djelo za koje se optužuje). U postupku pred vijećem općinskog suda na glavnoj raspravi zamjenica Općinskog državnog odvjetnika inače je odustala od optužbe jer je smatrala da na osnovi cjelokupnog provedenog dokaznog postupka nije dokazano da bi okrivljenik počinio kazneno djelo koje mu se stavljalo na teret, pa je kao **supsidijarni tužitelj** postupak nastavio voditi oštećenik. U **obrazloženju odluke** prvostupanjski sud navodi:*

*"(...) **Optuženik je uz svoj pristanak bio podvrgnut poligrafskom ispitivanju, a na temelju kojeg ispitivanja proizlazi da je okrivljenik vjerojatni počinitelj, a sigurni bi bio kad bi priznao kazneno djelo.** Poligrafski ispitivač koji je obavio poligrafsko testiranje optuženika izjavio je kako je zaokružio da je optuženik vjerojatni počinitelj zato što je ostavio teoretsku mogućnost da je on supočinitelj. Nadalje iz iskaza poligrafskog ispitivača proizlazi da je optuženik prilikom poligrafskog ispitivanja, odgovarajući na pitanja u svezi s oštećenikom, ulaskom u kuću, uzimanjem novca, pozitivno reagirao. Međutim, **samo na osnovu poligrafskog ispitivanja ne može se temeljiti odluka o odgovornosti s obzirom na to da krajnji rezultat takvog testiranja ovisi i o tome je li ispitivana osoba imala neka saznanja na koji način je djelo počinjeno.** Da je optuženik znao za neke okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, to može obrazložiti činjenicu da je pozitivno reagirao na testiranju. Međutim, u*

slučaju da optuženiku nisu bile poznate nikakve okolnosti počinjenja kaznenoga djela, to može upućivati na to da optuženik ne govori istinu, ali sud i dalje ne raspolaže niti jednim materijalnim dokazom koji bi upućivao da je upravo optuženik počinio to djelo ili možda da je bio supočinitelj. (...) Sud je utvrdio da nije dokazano da bi optuženik počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret, te je temeljem čl. 354. t. 3. ZKP/89 donio odluku kojom se optuženik oslobađa optužbe. (...)”¹¹

Dakle, slijedom navedenog, krivičnoprocesna zakonodavstva Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske ne pridaju rezultatu poligrafskog ispitivanja dokazno značenje.

LITERATURA

1. Sijerčić-Čolić, H. (2005). *Poligraf in kazensko procesno pravo Bosne in Hercegovine*. U: Poligraf v kazenskem postopku, ur. Katja Šugman, Inštitut za kriminologiju pri Pravni fakulteti u Ljubljani, Ljubljana, str. 111-120.
2. Šuperina, M., Gluščić, S. (2006). *Poligrafsko testiranje u hrvatskom kaznenom i policijskom zakonodavstvu: raščlamba sudske prakse*. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 43, 2/2006., str. 191-209.
3. *Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika*. Narodne novine 89/10.
4. *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*. Urednički pročišćeni tekst. Narodne novine 76/09. i 92/14.
5. *Presuda vijeća Apelacionog odjeljenja Suda BiH*. Preuzeto sa: http://www.sudbih.gov.ba/files/docs/presude/2009/X08502_1K_PZ_drugostupanjjska_2._12._2009.pdf

Summary

Amra Bjelinčević

Approach to Polygraph from Aspect of Criminal Procedure Legislation of Bosnia and Herzegovina and the Republic of Croatia

The result of polygraph test, besides eliminating innocent people, also contributes to corroboration of suspicion against a certain individual, discovering clues and collecting material evidence. Previously mentioned statements point out to the importance of polygraph. It is viewed as support investigative tool used to determine the state of facts.

The author tries to investigate in a general and concise manner the position of polygraph in the system of criminal procedure legislation of Bosnia and Herzegovina and the Republic of Croatia, emphasizing that the previously mentioned legislations, regardless of the importance of data that can be obtained by polygraph still have not attribute it evidentiary significance.

Key words: polygraph, polygraph test, lie, investigative tool, evidence.

¹¹ Šuperina, M., Gluščić, S., op. cit. (bilj. 10), str. 203.-206.